

ספר יש סדר למשנה

מאת הרב הגאון הגדול ומפורסם וכו' מהור"ר ישעיה (פיק) ברלין (נמצא בכ"ב באוצר הספרים באקספארד).

אמר משה כשתצטרעם יחד תמצאו תקבצו פרקים וס' סמכות. והנה שם בסמ' מנהג כבורים ו' פרקים וכתב פרק רביעי מתחיל אנדרוניגוס וכו' נ"כ סמכת אבות לשנה פרקים וכתב פרק הששי מתחיל שנו חכמים ע"ש. א"כ כשתספור התנהג פרשן המצא תקבצו פרקים ונ"כ סמכת הדפוס באחת מנהג או בבורים או באבות, והיו יודע בדמיונה שבמשניות ליתא לתרוויזו. אכן בבורים הדפוסים בדרך נמרא בריכות איתא פרק רביעי אנדרוניגוס וכו' ונחלק לחמש ספקי משניות. אמנם לא נמצא עליו שום פירוש הן ר"ם והן ר"ש [וכחבורי על התוספתא קראתי בשם הגאון תוספתא כתבתי פירוש תוספתא זו על נכון בס' ד]. וכן לא נמצא במשניות פרק שנו חכמים. אמנם באבות הגדפס בדרך פתחורין נמצא וגם פירש על החדר כמ' בשארי פרקים מהאבות סמיות הרמב"ם. לבר ראה אמנני הרמב"ם סוף פרק ו' והמדפס שמואל המפרש לפרקי אבות וגם רש"י. הגדפס שם העידו כולם דהפרק שנו חכמים הוא ברייתא ולא משנה, ואל הרמב"ם בהקדמתו לסדר ורע"ס שיהיה ד"ה והחלק הששי וכו' והיו מספר כל סמכותו משניות ששים ואחת ופרקים חמש מאות ושלושה ועשרים ע"ל. והיו הסמכת הרמב"ם נ"כ ולא נחשב פרק אנדרוניגוס וגם פרק שנו חכמים. ואז יתלה הספסר מכון תקבצו פרקים וכו' שסדתי בפרסן. שם הוא גדול וקטן. מיהו מה שכתב הרמב"ם ס"א סמכותו היינו דקדושי תלתא בנא לראא סמכתא כמ"ש שם ריש דבריו בזה הלשון וחלק הסמכת ראשונה לשלוש חלקים והתחיל ב"כ וכו' ע"ש דמלשנו נראה דס"ל דרלה ניוקין חלקא סמכתא. והנה בל"ק ק"ב. ובע"ז ו'. היה דעת רב יוסף, אבל לדעת רב הונא שם תלתא סמכותו נענו. וכל בנא נחשבת לסמכת. וגם לתירוק א' בעת אימא משום דקני' לה וכו' בפרש"י מוכח דגם רב יוסף סירה דתלתא סמכותו נצור ע"ש וקצת ע"ז. שוב ראיתי במהדורות מד"ו הגאון והר"ם לסדר ניוקין כתב דהרמב"ם ספק כרב יוסף דמסתבר דמחיה ע"ש. ולא הו"ד דלתירוק אלא גם רב יוסף ס"ל לתירוק א' בעת אימא משום דקני' באר קצת. ולפיכך פשיר מנהג וספור הרמב"ם ס"ל סמכותו הן ונתן בהם שמינים ולכן יהיה ג' [וכסידור רב עשרים כתב בבריכת כהנים יש בהם ס' אבותיו כנגד ס' סמכותו שיש בששה מדות לומר שכל העוסק בששים סמכותו מהיבר בבריכת כהנים וכו' וכו' המפורסם וכתבתי על הגיליון דמ"א]. דפרש"י לא קא חישוב והארכתי שם קצת. גם בתשבי שרש נאן כתב ששטע שנקראו כן בעבור שחיו בקיאים בכל התלמוד שהם ס' סמכותו אלא בניספריא ס' ע"כ:

אלה החוקים. במסן הסמכות והפרקים. אולם דרכי ציון בספקי המשניות נפתח. ומקצור דעתי נעלמה. והנה בלתי ספק עשר רבינו הקדוש ריח בין משנה לחברתה כמלא נעלמה. ולא היה שונה מרקי בנשימה. וכן מוכח משיא דאיתא משנה לא זה מפקמת. אבל מי יתן ואדע אם היה ההפסוק משמעות כדרך השנוין במשניות או על דרך ששנוין לפנינו בנמרא. ואנחנו בנינו דאזא חלוצ גדול שבנינו. פתסם שהמשנה איתא שסבור המשניות נחלקה לכמה וכמה משניות כסדר הגמ' וכן לוישן. וגם נמצא בנמרא שסבור המשנה כסף הפרק ואין עליו שום שקלא ופריא [בראש השנה ס"א ס' ובסדר הגמ' כ"ב. סוף הפרק. וכן בגדירות ס"א מהמשנה ה' ו' ו' והנה מסודרים בפרק הגמ' בסוף הפרק. וכן בכורות ס"ב ס' מסדר בנמ' יא. בסוף הפרק ואין עליו שום נמ'. וצריך לך לדעת למה לא מסדר ליעל בציורק משנה הקודמת. וכן נמצא יותר דבר הדפוס בספר ו' דכלאים מסנן ד' ה' על משנה איתא והיספן ו' של ו' ו' מסנן גם בנמ' הר"ש. ובנמ' הרמב"ם והר"ם והר"ף וכו' יתן הרינוני פסמו. כי כל הראוא יראה כי משנה הדא הוא וכן איתא בסדר הירושלמי גם בפרקים נמצא בכמה מקומות סדורן של זה לא כסדרן של זה. כגון בסנהדרין פרק ו' יא. ובכנחות פ' ו' ופרק י"ד נמצא המאורז בזה מוקדם לזה. ואחר העלת ארון דקדש בענין שהתקדש ללעלה ברוש הדברים תא דאמר ר' נתן כל שאינו משיב וכו' ולא אמר כל שאינו לוסד. ברמיזה דהיה על זה וזהו לנו שלא לחסיד החשנות לסקל סוג קסאשניס. ושבח לח' כי סמיות חרבה שעלי בדרוסים הנעסדת על ככונם ורוב פתסמם נשמתה הענין מוספין לחיפן. גם בנמ' הר"ם והר"ף בספוק אשר לא יתירו ולא יפקדו מוצא דבריהם. כתבתי איה איפה הם רואים וראויים לאומין. ולפקדם לזכור. ופעמים הרבה. ימצא הקורא המלאכה מרובה. אשר באתי לברר הדברים בסוגיא ירובה. להעלות אורכה. ובמקום שיש בך. דרשתי במ' דק. עד מקום שידי מנעת. בעוד תחונן לאדם דעת:

וכזה אסיים. והנהלה לשוכן השמים. אשר עז כה וכו'. והלך בתערוה חני. ולאחריה מקצור שלא לבנות התקדשה. על כל שם. שאין לעולם בה צורך. אמרתי שלא לחאריך. רק בדרים שיש בהן תועלת. ובגמ' הענין פועלת. זה שמי חזק וכו' למה. אשר נזכר למעלה בראש השיטה. נשלם ונפתים. בשנת מ'צ"ד ה' בית מאיר עינים:

סימני ראשי היתוב וגמריקון מן התורה

מד"ו מלאי דודי זקני. במשכ"ז במשנה שנמנא. ר"צ ראשון ליוון. תב"ש תקוני כלי שרת. קס"י קבות מיוסב. יס"לם יס סדר למנהג. ב"ח כנסת תכני ימלא. קס"ל קסן סגניע למיוון. מת"י מתי תרגימא. הש"ס ספלה שבערין. קס"ה קסנתים טעני תאמאלין. [וכן קוטי' שה"ס]. ש"ש שאלת שלום שחכמי בננת הקמיל' על סיקר' שררא ר"ת שאלותיו דר"ב זלחתי. ת"ת מנה תוספתא:

נאם ישע"י בן אסן בתורה ונבור כארי. א"א רבי וסורי. הגאון אמיתי יחיד ברורו המפורסם לביש יציל בן הרב הגדול המוכח המפורסם מהר"ד מרדכי מוכח וצ"ל. בכניסתי אני מהלל שלא יאיר דבר תקלה על ידי. והחנן לאדם דעת יהיה בסעדי. שלא יצא מדיעתי וגופי. שם פנס דופי. והיו לרצון אפרי פי. ה' היה עסדי בדרך. לברר וללכך ספר העדוק. אין אלו ערך. וקראתי בשם הדפלה שבערין. גם בביאורי תוספתא. ע"ס מניא דשמעתא. לחברם בחרא סמכתא. לא זו ידי בנמ' ובס"ד סמכתא למסכת. עוד מן השמים על ידי הסכסיה. בחבור מני תרגימא. על אנקלוס. כל רואי יאמר קלוס. גם על היות חרת. תקוני כלי שררת. שתקנוי בחסד השם. על ש"ס רש"י ת"ס. וכעת אמרתי כל בגשמה איתות משנה תהלה. וגדע סמך רב הונא אשר שפתי ברור מלל. אין הגליות מהקבצין אלא בזכות משניות שנאמר גם כי יתנו בנוים עתה אקבצם. [הביאו היוקת הלכות פרשת תהרש. ותת"לם העתיק קצת בנוסחא אחרת בשם המ"ד פ' צו]. וגדל האוהרה דאמר ר' נתן [מהדורין צ"ל] כי דבר ה' בזה וזה כל מי שאינו משגיח על המשנה. ופרשני זה ששטה כמי שאננה עיקר. והנה כמי שלא יהיה הקרא נלאה. הקיצור ויהי נאמה. אמרתי איסד ואחור. רק העיקר. אשר אמרתי להיות לשמי ולי. וכן לבני גילי. תצבתי לך ציונים. כל דף דף וגם העפרים ע"א או עמוד א' עמוד ב' [היה נקדים וזכר. כאשר מפורסם כבר בשמי בורשם עם ת"א מנהג והתלדות אהרן. קצנו משם. נקודה אחת יורה עמוד א' ונקדים שותם יורה עמוד ב']. על כל משנה ומושנה יראה אצלו ציון. לעורר לב ודעון. ואחב ה' שני ציון. שערות המצוינים בחלכה. ואשר ראיתי על ככה. כי סמיות תורה תועלת גדול בלב כל חכם לב. בשומע על הלב. ותיקן לעשות וללמוד לשמה. תננינם מתוכן יעלה לו לברור. וצופה ומכים סמיות התלמוד המביא לידי מנשה. מקשה ומסרין ואשר ערכי עלי. על שם אור חדש בציין תאיר. בדרבה מאד קורה מקומות ישנים גם חדשים ואשר לא נזכרו כזה עדיין. קראתי בשם הגאון לו ראשון לציון. הוועלה עם הכולל כשם אדונתי אפי הענוה והסודרה יודות וכונה לעולם תבא והיא בת גרולים נכבדי ארץ סוד' א"צק בן הרב קצין המפורסם מה' ויורא ברלין אחיו של הגאון בעל נחלת בנימין וכו'. והצעה יצירה יצא מתחלק על ידיהם ה"ה אחי הגאון החסיד מה' דוד וצ"ל שיהיה אב"ד דרש ק"ק א"ח. ואחי הצדיק הרב מה' הירש דיון דק"ק ליסא יאר נרו. ואחותי המפורסמת בכל קצת ארץ מ' קרינדיל וכו'. עזרתה של הגאון המפורסם מהר"י דק"ק פירא. ואחותי הצדיקת לפאד ומשכלת מ' מערלא תחי' נצנח מחברת לקדש הגאון מה' הירש אב"ד דרסני' פפאלץ נר"ו. ואחי החכם ונכון. והמסדור כאשר נאמר בד דמן רבי בן. ישר תאמן מה' ליפמאן וצ"ל. ולעומת מחברת דברות רבות ופולמא בחכמה בסדור המשנה בנמ' הר"ב ובנמ' מארא דרד וקני הגאון הר"ף קראתי בשם יש סדר למשנה מכון לניספריא שמי וסם אבותי ישעיה בן הגאון מהר"ד ל"ב. גם מלת מלשנה עולה כשמי ישעיה. ושכא נרם כי תקנתי בס"ד במקום שיש הפרש בין נוסחת המשנה שלפנינו ובין נוסחת המשנה שבנמרא אשר לא וברם והר"ם כי אם במקומות מרמשים. הגיה לי מקום וכתבתי אותם על הלוח. ליתונת בדם בני אדם בנפס רוח. ובהיות ששלימות הפועלה נבונה בהקדמת ידיעת אופני הפעולה. אמרתי יהיה רוח חכמים נוחה. ואפתה מוכא לאה פותח. י"ז בסוף ספר הספ"ר והבאור למדרי' שמיין ככה בזה"ל סיפן לשתי מדות משנה זמן נקטם יצירה סמנ' גשמי' ניוקין פסירות. פקדשים סמכותו. וחלק לס' סמכותו וסימנן כלא נקטם בדרך ולכן גם הם בהן והסמכותות חלק לתקבד פרקים ויסימנן על קרש'ך ותאמארה ע"ל. בנן עלה על לב. אצינה לפניך ויאירו עיניך. כפי שנדפס במשניות שלפנינו. תמצא כנרשם בזה ואלו הן:

זרעים	מער	נשים	ניוקין	קדשים	מדות
ס' פרקים	ס' פרקים	ס' פרקים	ס' פרקים	ס' פרקים	ס' פרקים
ברכות . . . פ	שבת . . . כד	יבמות . . . עז	ב"ק . . . י	זבחים . . . יד	כלים . . . ל
פאה . . . ח	עירובין . . . י	כתובות . . . יג	ב"ס . . . י	מנחות . . . י	אהלות . . . יח
דמאי . . . ז	סוטים . . . י	גרים . . . יא	ב"ב . . . יא	תולין . . . יב	בגעים . . . יד
כלאים . . . ע	שקלים . . . ח	גזיר . . . ט	מסדרין . . . יא	בכורות . . . יא	פסה . . . יב
שביעית . . . יא	יומא . . . ח	סוטה . . . ט	מכות . . . ג	ערכין . . . ט	מדות . . . י
תרומות . . . יא	סוכה . . . ח	קדושין . . . ד	שבועות . . . ח	חמורה . . . ז	מקואות . . . י
מעשרות . . . ח	ביצה . . . ח	גיטין . . . ד	ערוה . . . ח	כריתות . . . ו	גדה . . . ח
מג"ש . . . ח	ר"ה . . . ד	מס' ז' פ' טא	ע"ז . . . ח	מעילה . . . ו	מכשירין . . . ו
חלה . . . ח	תענית . . . ד		אבות . . . ח	תמיד . . . ח	זבחים . . . ח
ערה . . . ג	מגילה . . . ד		הוריות . . . ג	מדות . . . ח	מבול יום . . . ד
בכורים . . . ג	מועד קטן . . ג			קנים . . . ג	ידים . . . ד
מ' יא' פ' עז	חגיגה . . . ג		מס' י' פ' עג	מס' יא' פ' לא	עוקצין . . . ג
מס' י' פ' טז	מס' י' פ' טז			מס' י' פ' קז	מס' י' פ' קז